

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งใน พื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี¹

A Study of Slow Tourism Potential at Phanat Nikhom, Chonburi Province¹

ณัฏฐพัชร มณีโรจน์^{2*} และสุวิทย์ สุวรรณโณ³
Nattapat Manirochana^{2*} and Suvit Suwanno³

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตและได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110

³ ผศ.ดร., คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110

¹ This Article is a Part of the Thesis for Master of Science Program and Funded by the Graduate School, Prince of Songkla University, Thailand

² Graduate Student, Master of Science Program in Community Ecotourism Management, Faculty of Environmental Management, Prince of Songkla University, Songkhla 90112, Thailand

³ Asst. Prof. Dr., Faculty of Environmental Management, Prince of Songkla University, Songkhla 90112, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: manirochana@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง และเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งในพื้นที่อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีจำนวน 20 ราย การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และใช้เทคนิคการเลือกแบบลูกโซ่ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม ส่วนด้านที่มีความจำเป็นต้องพัฒนา เพื่อให้พื้นที่อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึง ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการ

คำสำคัญ: ศักยภาพ การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง

Abstract

This study has the objectives to survey the tourism resources, study the slow tourism potential to develop the guidelines for the slow tourism potential in Phanat Nikhom district, Chonburi province. Key Informants are 20 representatives. The representatives had been selected by purposive selection. Snowball selection technique, in-depth interview, and participant observation technique were used as the data collection methods, content analysis was used as for the data analysis method. The result found that the slow tourism resources consist of natural tourism resources, art and culture tourism resources and historical tourism resources. However, there are 7 aspects of slow tourism that Phanat Nikhom district needs to develop. They are tourist attraction, accessibility, accommodation, facilities, touristic activities, community participation, and management.

Keywords: Potential, Tourism, Slow Tourism

บทนำ

กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา ส่งเสริมให้มีการสำรวจ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่กำลังจะเดินทางท่องเที่ยวในอนาคต [1] โดยส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวจะกระจุกตัวอยู่ตามเมืองใหญ่เพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจจะเกิดจากการเชื่อมโยงโครงข่ายของการท่องเที่ยวในเมืองย่อยยังไม่สมบูรณ์มากนักจึงทำให้นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวในเมืองหลัก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะมีความสะดวกในการเดินทาง และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงยังขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ให้เกิดขึ้นเพื่อรองรับกับจำนวน และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น [2] ผวนกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการเดินทางมุ่งสร้างประสบการณ์ (Experiential Travel) และต้องเป็นประสบการณ์ที่หาไม่ได้จากที่อื่นด้วย (Authenticity) ซึ่ง 2 สิ่งนี้ ทำให้เกิดแนวโน้มการท่องเที่ยว และกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดใหม่ ๆ ทั่วทุกมุมโลก เพื่อตอบเจตนิยามท่องเที่ยวเฉพาะบุคคลมากขึ้น ซึ่งเป็นหนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนานขึ้น นักท่องเที่ยวสนใจทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ศึกษาวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน นักวิชาการบางท่านเรียกว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ [3] เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง (Slow Tourism)

การท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกหนึ่งรูปแบบที่เป็นการท่องเที่ยวมุ่งสร้างประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวที่แสวงหาความสงบเงียบ ความปลอดภัย ความผ่อนคลาย เป็นกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างพลังงาน และได้รับความสนุกสนานในวันหยุดพักผ่อน กิจกรรมในการท่องเที่ยวประกอบด้วย ที่พักแรมที่เรียบง่าย รับประทานอาหารสุขภาพ ใช้เวลาว่างที่สงบเงียบ เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ เช่น การเดินเล่น การชมสวนดอกไม้ การเดินป่าธรรมชาติ การสัมผัสวัฒนธรรมพื้นถิ่น และการเที่ยวชมทัศนียภาพที่งดงาม [4] โดยการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งนั้นเป็นการผสมผสานกับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นเจ้าของพื้นที่กับนักท่องเที่ยว [5] ลักษณะของนักท่องเที่ยวเป็นนักท่องเที่ยวมุ่งหาประสบการณ์ เดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริง นักท่องเที่ยวประเภทนี้สนใจศึกษา และได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปสัมผัส เช่น เมื่อเดินทางไปท่องถิ่นใด ๆ ก็ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตของผู้คนท้องถิ่น

หรือ วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่แท้จริงของชุมชนนั้น ๆ รวมถึงนักท่องเที่ยวใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (Existential Tourists) โดยนักท่องเที่ยวประเภทนี้ต้องการผจญภัย หรือ ใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรม และวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยววันเป็นเวลานาน และพยายามใช้ชีวิตเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตัว การรับประทานอาหาร การพยายามพูดภาษาท้องถิ่น [6] เมื่อพิจารณาคำนิยามของการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่ง และการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ แล้วนั้นจะเห็นว่า ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งมากมายที่กำลังรอ นักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้วางแผน และกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งให้เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีศักยภาพในประเทศไทย โดยการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกศึกษา คือ พื้นที่อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี

อำเภอพนสนธิคม อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางสายบางนา-ตราด เป็นระยะทางประมาณ 81 กิโลเมตร เป็นอำเภอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น มีทรัพยากรท้องถิ่นที่เหมาะสมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ มีวัฒนธรรม มีแหล่งประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิตที่เป็นวิถีชีวิตเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมที่ซ่อนตัวอยู่ในเมืองอุตสาหกรรม กรมศิลปากรได้สำรวจ และขุดพบวัตถุโบราณซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่า อำเภอพนสนธิคมเป็นเมืองโบราณซึ่งเคยรุ่งเรืองเมื่อสมัยประมาณ 1,000 ปีมาแล้ว หรือ สมัยที่ขอมยังเรืองอำนาจอยู่ในอาณาจักรสุวรมณีย์ จากหลักฐานต่าง ๆ น่าเชื่อถือว่าเป็นเมืองที่เคยรุ่งเรือง นอกจากที่กล่าวมาแล้วนั้น กรมศิลปากรยังได้ขุดค้นพบโครงกระดูกมนุษย์โบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์ อายุกว่า 4,000 ปี อยู่ในเขตอำเภอพนสนธิคม [7] มีหอพระไตรปิฎกเก่าแก่ แหล่งโบราณคดีที่ฝังศพโบราณบ้านเหนือ ค้นพบชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ กำไลหิน เศษภาชนะดินเผา แหล่งโบราณคดีบ้านบนเนิน เป็นที่ค้นพบ เศษภาชนะดินเผา กำไลหิน กำไลและแหวนสำริด ลูกปัด ลูกปัดแก้วสีต่าง ๆ ถ้ำนางสิบสอง เป็นถ้ำที่เป็นตามที่เขียนในนิทานเรื่องพระรถเมรี [8] นอกจากโบราณสถาน และโบราณวัตถุแล้ว อำเภอพนสนธิคมยังมีประเพณีที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ ประเพณีการทำบุญกลางบ้าน บุญประเพณีไหว้พระจันทร์ เป็นต้น และอำเภอพนสนธิคมเป็นพื้นที่เกษตรกรรมจึงจะได้พบวิถีชีวิตที่เป็นแบบชนบทแบบดั้งเดิม สังคมเกษตรกรรมจึงสะท้อนผ่านสินค้าชุมชนที่ขึ้นชื่อของชาวบ้านอำเภอพนสนธิคม คือ เครื่องจักสานพนสนธิคม เป็นการผลิตเครื่องใช้จำเป็นในครัวเรือน ซึ่งได้พัฒนารูปแบบให้เหมาะสมสำหรับเป็นเครื่องประดับบ้านได้ด้วย [9] อัตลักษณ์เฉพาะตัวของเมืองประวัติศาสตร์ พนสนธิคม ถูกนำมากำหนดเป็นคำขวัญ

ประจำอำเภอซึ่งได้สะท้อนผ่านคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า “พระพนัสบดีคู่บ้าน จักสานคู่เมือง ลือเลื่องบุญกลางบ้าน ตำนานพระรถเมรี ศักดิ์ศรีเมืองสะอาด เก่งกาจการทอเง็ก”

การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยพบว่า ทรัพยากรที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอพนัสนิคมมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เมื่อพิจารณาในเบื้องต้นแล้วควรศึกษาเพิ่มเติมจะทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว และรูปแบบการท่องเที่ยวโดยบริบทของรูปแบบการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบที่เหมาะสมในเขตพื้นที่อำเภอพนัสนิคมซึ่งการพัฒนานี้ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ โดยใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจด้วยเทคนิค SWOT Analysis โดยสอบถามกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบในการวางแผนกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบให้เป็นไปในทิศทางในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีตามความต้องการของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ผู้แทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ผู้อาวุโสในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยว รวมจำนวน 20 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน และผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาของท้องถิ่น ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) และใช้การคัดเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Selection) ทำการ

เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่มีความยินดี และสมัครใจเป็นผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ในรูปแบบของการสนทนา (Conversation) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกเป็น 2 แหล่ง ได้แก่ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการค้นคว้าข้อมูลเอกสารทั้งหน่วยงานของภาครัฐบาล และภาคเอกชน ประกอบด้วย หนังสือ บทความวิชาการ บทสัมภาษณ์ผ่านสื่อ รายงานประจำปี รายงานการวิจัย เอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล เริ่มต้นด้วยการตรวจสอบการสัมภาษณ์ ใช้การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (Member Checks) ผู้วิจัยอ่านสรุปผลการสัมภาษณ์ทุกครั้งเมื่อจบประเด็น เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตรวจสอบว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยบันทึกตรงกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้สัมภาษณ์หรือไม่ รวมถึงมีข้อความอะไรเพิ่มเติมเพื่อให้ประเด็นมีความสมบูรณ์ ต่อมาเป็นการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ต่างกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลหลัก และวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแหล่งปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ นำมาจำแนกประเภทของข้อมูล และสรุปรายงานผลการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

ผลการการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งในพื้นที่อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย ผลสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งในพื้นที่อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี ดังแสดงในตารางที่ 1 และ ศักยภาพการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งในพื้นที่อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบไม่เรียงพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ทรัพยากรการท่องเที่ยว			
ตำบล	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์	ศิลปวัฒนธรรม
พนัสนิคม	ชุมชนชาวจีน		1. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน 2. ตลาดเก่าเครื่องจักสานพนัสนิคม 3. พิพิธภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้เครื่องจักสานพนัสนิคม 4. บ้านทายใจักปริศนา 5. ประเพณีไหว้พระจันทร์
หน้าพระธาตุ	โบราณสถานพระธาตุเมืองพระรถ (ธาตุเจ้าเมืองสมัยก่อนกรุงศรีอยุธยา)		1. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน 2. หัตถกรรมเครื่องจักสาน
วัดหลวง	แหล่งอาศัยต่างดาวแม่เก	โบราณสถานที่ประกอบพิธี ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา	1. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน 2. หัตถกรรมเครื่องจักสาน
หมอนนาง	ถ้ำนางสิบสอง วัดหมอนนาง		ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
สระสี่เหลี่ยม	โบราณสถานสระสี่เหลี่ยม		1. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน 2. หัตถกรรมเครื่องจักสาน
วัดโบสถ์		1. สรรสนั้โบราณประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของข้าราชการสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 2. โบราณสถานอุโบสถเก่า	1. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน

ตารางที่ 1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบไม่เชิงเงินที่อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี (ต่อ)

ตำบล	ทรัพยากรการท่องเที่ยว		
	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์	ศิลปวัฒนธรรม
กุยไฉ่	ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	หลวงพ่อตัว วัดหัวถนน	ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
หนองเหียง			1. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
หัวถนน			2. สินค้า OTOP ตะกร้าไถสานจากไม้ไผ่
โคกเพลาะไไร่หลักทอง	พื้นที่ทำการเกษตร	ชุมชนโบราณ วัดโคกพนมดี	1. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
			2. เครื่องจักสานพนสนธิคม
			ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
ทำข้าม	พื้นที่ทำการเกษตร	พื้นที่ทำการเกษตร	1. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
			2. ภาพจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์
			3. หอพระไตรปิฎกกลางน้ำ
ทำข้าม	พื้นที่ทำการเกษตร	แหล่งโบราณคดีค้นพบ	4. เสาหงส์
			5. หัตถกรรมเครื่องจักสาน
			ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
ทำข้าม	พื้นที่ทำการเกษตร	แหล่งโบราณสถานเนินดินโคกพนมดี	1. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
			2. ชุมชนโบราณก่อนยุคประวัติศาสตร์
			3. แหล่งโบราณวัตถุก่อนยุคประวัติศาสตร์

การวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรง ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกของการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรง โดยใช้ SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรงในพื้นที่อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกองค์ประกอบการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรง ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว/พื้นที่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งในพื้นที่อำเภอสนธิคม จังหวัดชลบุรี

องค์ประกอบ การท่องเที่ยว แบบไม่รีบเร่ง	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
แหล่งท่องเที่ยว/ พื้นที่	- ได้รับการประกาศเกียรติคุณเป็นเทศบาลเมืองที่มีคำดัชนีความน่าอยู่สูงสุด อันดับที่ 1 ของประเทศ จากสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา - มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลาย - มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน - มีประเพณี และวิถีชีวิตที่มีชื่อเสียงที่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว - หน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุน การสืบทอดวิถีชุมชน และ ประเพณี - มีพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้หลายแหล่ง	- แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่ได้รับการอนุรักษ์ และพัฒนาทำให้เสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา - ทรัพยากรการท่องเที่ยวบางแห่งได้รับการซ่อมแซมโดยใช้วัสดุสมัยใหม่ทำให้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวลดลง - แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งถูกทำลายด้วยความไม่รู้ของผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว	- จำนวนนักท่องเที่ยวที่สนใจศึกษาประวัติศาสตร์มีเพิ่มมากขึ้น - แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนิยมอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวยาวนานขึ้น - รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน - จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน	- จังหวัดชลบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อหลายแห่ง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น - การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีข้อจำกัด เพราะมีเงื่อนไขจากการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งในพื้นที่อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี (ต่อ)

องค์ประกอบ การท่องเที่ยว แบบไม่รีบเร่ง	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	1. ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวอำเภอพนสนิมคมอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดชลบุรี 2. มีเส้นทางทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสะดวก และหลายเส้นทาง	1. บางพื้นที่ไม่มีเส้นทางเชื่อมโยระหว่างแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่กับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 2. ข้อมูลสารสนเทศข้อมูลการท่องเที่ยวอำเภอพนสนิมคมไม่ทันสมัย	1. พื้นที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ และทำอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ 2. จังหวัดชลบุรี มีการบริการขนส่งสาธารณะที่หลากหลาย 3. มีเทคโนโลยี และสารสนเทศเพื่อการนำเสนอข้อมูล	1. นักท่องเที่ยวบางส่วนเดินทางเข้าไปเย็นกลับหรือเดินทางท่องเที่ยวต่อและไปพักพื้นที่อื่น
ที่พัก	1. ชุมชนบางชุมชนมีความพร้อมที่จะทำที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท 2. ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท	1. ไม่มีที่พักสัมผัสวัฒนธรรม 2. นักท่องเที่ยวที่สนใจพักสัมผัสวัฒนธรรมเพิ่มเติมมากขึ้น	1. พื้นที่ใกล้เคียงมีที่พักที่สะดวกสบาย และได้มาตรฐาน 2. นักท่องเที่ยวที่สนใจพักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท	1. พื้นที่อำเภอใกล้เคียงมีการบริการพักรีสอร์ท วัฒนธรรมชนบท และที่พัก/โรงแรมที่มีมาตรฐาน 2. จังหวัดชลบุรีเป็นเมืองผ่านนักท่องเที่ยวบางส่วนเดินทางเข้าไปเย็นกลับหรือ เดินทางท่องเที่ยวต่อและไปพักพื้นที่อื่น

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรงในพื้นที่อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี (ต่อ)

องค์ประกอบ การท่องเที่ยว แบบไม่รับแรง	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
สิ่งอำนวยความสะดวก 1. มีร้านอาหารที่เป็นอาหารท้องถิ่นในพื้นที่ 2. สภาพแวดล้อมทางกายภาพเอื้อต่อการอยู่อาศัยเป็นเมืองที่ไม่สืบทอดอาชญากรรม และภัยพิบัติ 3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ 4. มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกต่อชุมชนและนักท่องเที่ยว	1. ขาดการบริการนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งต้องใช้ผู้รู้ด้านประวัติศาสตร์ หรือผู้ที่มีความรู้เฉพาะเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุในพื้นที่ 2. ป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวขาดการเล่าเรื่องเชิงประวัติศาสตร์ 3. ขาดป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นภาษาต่างประเทศ	1. จังหวัดให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัด รวมถึงทุก ๆ อำเภอเพื่อรองรับ และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต		

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี (ต่อ)

องค์ประกอบ การท่องเที่ยว แบบไม่รีบเร่ง	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
กิจกรรมการท่องเที่ยว	1. มีแหล่งท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม	1. ขาดผู้ประสานงานหลัก หรือผู้นำการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว 2. ขาดการทำโปรแกรมท่องเที่ยว และการจัดเส้นทางทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ และพื้นที่เชื่อมโยง	1. รูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกันชุมชนมีมากขึ้น 2. นักท่องเที่ยวต่อการศึกษาวิถีชีวิต และใช้ชีวิตในแหล่งท่องเที่ยว นานมากขึ้น 3. มีหน่วยงานภาครัฐบาล และภาคเอกชนเป็นผู้ช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	1. นักท่องเที่ยวมีความต้องการการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบ 2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จำกัด ด้วยฤดูกาลไม่สามารถจัดการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี
การมีส่วนร่วมของชุมชน	1. มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง 2. ชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการร่วมมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว 3. ชุมชนมีความร่วมมือระหว่างชุมชนใกล้เคียงในการพัฒนา	1. การมีส่วนร่วมในชุมชนยังไม่ครอบคลุมทุกตำบล และพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว 2.เยาวชนวัยหนุ่มสาวยังไม่มีความสนใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว 3. ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนา	1. มีเทคโนโลยีในการสนับสนุน การสร้างเครือข่าย 2. หน่วยงานภาครัฐบาลให้การส่งเสริม และสนับสนุนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีหน่วยงานหลายภาคส่วนให้การสนับสนุน และส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ 2.งบประมาณการสนับสนุนกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนมีอย่างต่อเนื่อง	1. ค่าใช้จ่ายของการทำงาน บริษัทส่งเสริมให้เอกชนเข้าไปทำงานในโรงงาน หรือ บริษัท ไม่กล้ามาทำงานที่บ้าน หรือ อยู่ชุมชนถิ่นเกิด การมีส่วนร่วมกับชุมชนจะขาด กลุ่มของเยาวชน 2.งบประมาณการสนับสนุนกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนมีอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรงในพื้นที่ย่านอาสนานิคม จังหวัดชลบุรี (ต่อ)

องค์ประกอบการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรง	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
การจัดการ	1. มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในบางพื้นที่ 2. เป็นอำเภอที่มีการบริหารจัดการที่ดี ตามดัชนีความน่าอยู่สูงสุดอันดับที่ 1 ของประเทศจากสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา	1. ขาดศูนย์บริการการท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จในพื้นที่ 2. ขาดการบริหารจัดการแบบมืออาชีพ เพื่อเป็นจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3. ขาดการประชาสัมพันธ์การโฆษณา และการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4. คนในชุมชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรง 5. ขาดจัดการจัดฐานข้อมูลที่เป็นระบบ สามารถสืบค้นได้สะดวก รวมถึงการรวบรวมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว หรือ แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน โบราณวัตถุ	1. นโยบายภาครัฐบาล และนโยบายส่วนจังหวัดให้การสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวด้วยชุมชน 2. ในพื้นที่ใกล้เคียงมีสถาบันการศึกษา ที่เปิดสอน และ มีงานวิจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยว	1. ค่านิยมหลักของสังคมวัยทำงานที่เป็นวัยหนุ่มสาวจะเข้าทำงานในบริษัทมากกว่าเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และทำงานในพื้นที่บ้านเกิด

สรุปผล และอภิปรายผล

การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรงในพื้นที่อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรีพบว่า อำเภอพนสนิม มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายที่กระจายอยู่ตามตำบลต่าง ๆ ผู้วิจัยจำแนกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ และวิถีชุมชน ได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตร แหล่งอาศัยค้างคาวแม่ไก่ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ที่ตั้งของชุมชนโบราณ 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีทำบุญกลางบ้าน หัตถกรรมเครื่องจักสาน งานไหว้พระจันทร์ ภาพจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์ หอพระไตรปิฎกกลางน้ำ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะชุมชนในเขตอำเภอพนสนิมเป็นชุมชนโบราณมีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวจีน และชาวลาว มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ รวมถึงการประกอบอาชีพเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงจึงทำให้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับรายงานประจำปีของเทศบาลเมืองพนสนิม [9] หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ [10] เป็นเพราะช่วงที่ชาวลาวเริ่มเข้ามาสร้างชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก วัฒนธรรมต่าง ๆ และประเพณีที่เกิดขึ้นเป็นไปเพื่อสร้างเสริมความสามัคคีของชุมชนในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงการประดิษฐ์เครื่องใช้สอยไว้ใน การประกอบอาชีพ และใช้สอยในครัวเรือน 3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นประวัติศาสตร์ ได้แก่ แหล่งชุมชนชาวจีน ชุมชนชาวลาว โบราณสถาน และโบราณวัตถุที่กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณวัตถุแห่งชาติ ชุมชนโบราณอายุกว่า 4,500-4,000 ปี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมีการตั้งชุมชนของชาวจีน และชาวลาวจึงมีร่องรอยของประวัติศาสตร์ในอดีตส่งต่อมายังปัจจุบันทั้งที่เป็นสถานที่ วัฒนธรรม และประเพณีที่เป็นรูปแบบดั้งเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพิศ พงศ์มาศ ชูศิริ [11] เทศบาลเมืองพนสนิม [9] พระธาตุเมืองพระรถ สระน้ำโบราณประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา วัดโบราณ อุโบสถโบราณ แหล่งโบราณสถานชุมชนโบราณก่อนยุคประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะเป็นเส้นทางเดินทัพ และรวบรวมไพร่พลเพื่อกู้ชาติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในอดีต สอดคล้องกับบทความของ กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศิลปากร [12] เทศบาลเมืองพนสนิม [9] หนังสือพิมพ์คมชัดลึก [7] หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ [10] ค้นพบว่า พื้นที่ตั้งของอำเภอพนสนิมบางส่วนเป็นชุมชนโบราณ มีการขุดพบโบราณวัตถุจำนวนมาก และพบโบราณสถานกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ มีโบราณวัตถุ ได้แก่ พระพนสนธิ์ พระพุทธรูปเมือง หลวงพ่อด้วง เครื่องปั้นดินเผา กำไรโบราณ โครงกระดูกโบราณ

อายุ 2,200 ปี เป็นต้น ส่วนโบราณสถาน ได้แก่ สระน้ำโบราณประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา อุโบสถเก่า เป็นต้น เป็นเพราะพื้นที่พนัสนิคมเป็นชุมชนโบราณมาก่อนมีอายุกว่า 4,500-4,000 ปี จึงขุดพบเจอโบราณวัตถุต่าง ๆ มากมายเป็นพื้นที่กว้าง และมีเกือบทุกตำบลของอำเภอพนัสนิคม

ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวของอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีว่า ประชาชนในพื้นที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีอธยาศัยที่เป็นมิตร มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน โดยมีหลักฐานบันทึกไว้อย่างชัดเจน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายทั้งที่เป็นแหล่งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม มีแหล่งท่องเที่ยวเกือบทุกตำบล มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วม มีสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีคุณภาพดี การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีเส้นทางเข้าถึงที่สะดวกสบาย มีโครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง รวมถึงชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เป็นเพราะพื้นที่พนัสนิคมเป็นชุมชนโบราณมาก่อน มีอายุกว่า 4,500-4,000 ปี จึงมีโบราณสถาน และขุดพบเจอโบราณวัตถุต่างมากมายเป็นพื้นที่กว้าง และมีเกือบทุกตำบลของอำเภอพนัสนิคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรง เพื่อให้อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรง ผู้วิจัยจึงได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนา 7 ด้าน มีดังนี้

1.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว

1.1.1 บูรณะ อนุรักษ์ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของโบราณสถาน และโบราณวัตถุ โดยให้คงสภาพเดิมมากที่สุด

1.1.2 พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้กับโรงเรียนในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม ให้จัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่อำเภอพนัสนิคม รวมถึงการสร้างกิจกรรมปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่เยาวชน

1.1.3 พัฒนารูปแบบของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.2 ด้านการเข้าถึง

2.1.1 เพิ่มเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในตำบลต่าง ๆ และพื้นที่เชื่อมโยง

2.1.2 พัฒนาระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยว ประกอบด้วย แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมถึงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว แต่ละแหล่ง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้น/เข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก

2.1.3 ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมข้อมูลการท่องเที่ยวของอำเภอพนัสนิคม ให้ทันสมัย และเป็นข้อมูลปัจจุบันอยู่เสมอ

1.3 ด้านที่พัก

1.3.1 จัดการอบรม และให้ความรู้ด้านการจัดการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบทให้กับชาวบ้านในชุมชน

1.3.2 ส่งเสริม สนับสนุนให้ชาวบ้านในชุมชนจัดที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบทเพื่อไว้รองรับนักท่องเที่ยว

1.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

1.4.1 จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว

1.4.2 จัดทำป้ายสื่อความหมายอธิบายประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน และโบราณวัตถุในทุก ๆ แหล่งท่องเที่ยว หรือ ทุกสถานที่

1.4.3 จัดทำป้ายสื่อความหมายอธิบายประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุเป็นภาษาอังกฤษ

1.4.4 อบรมเยาวชนในพื้นที่ให้ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์นำนักท่องเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว

1.5 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.5.1 จัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีหลากหลายด้านเส้นทาง/กิจกรรม โดยเน้นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.5.2 ออกแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติจริงกับเจ้าของภูมิปัญญา

1.5.3 พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้นานที่สุด โดยมีโปรแกรมให้นักท่องเที่ยวเลือกหลากหลายตามระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวต้องการ

1.6 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.6.1 สร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง

1.6.2 จัดทำระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ในชุมชน โดยรวบรวมครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ เรียบเรียงความรู้ต่าง ๆ เป็นลายลักษณ์อักษร จัดบันทึก และถ่ายทอดต่อคนในชุมชน รวมถึงกลุ่มเยาวชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นส่งต่อรุ่นสู่รุ่น

1.6.3 จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน หรือ รวมกลุ่มวิชาชีพ เพื่อพบปะหารือเกี่ยวกับการผลิต พัฒนา การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทางการท่องเที่ยว

1.7 ด้านการจัดการ

1.7.1 จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนที่รวมกลุ่มของผู้ประกอบการให้บริการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรงในพื้นที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

1.7.2 จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแบบบริการเบ็ดเสร็จในชุมชน

1.7.3 จัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน รวบรวมแหล่งท่องเที่ยวและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.7.4 ร่วมกันกำหนดแผนระยะสั้น ระยะยาวการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่ทำลายระบบนิเวศชุมชน และการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.7.5 นำเครื่องมือทางการตลาดมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเจาะลึกผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวแต่ละประเภท/กิจกรรม/แหล่งท่องเที่ยว และพัฒนาเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

2.2 ศึกษาศักยภาพ และเปรียบเทียบศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทเดียวกัน หรือ ใกล้เคียงกันในพื้นที่ใกล้เคียง และสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวแบบไม่รับแรงระหว่างพื้นที่เชื่อมโยง

2.3 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน การอนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มเยาวชนในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- [1] ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว. (2558). **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว**. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2558, จาก <http://marketingdatabase.tat.or.th/main.php?>
- [2] การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2557). **แนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคในปี 2014**. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2558, จาก <https://etatjournal.wordpress.com>.
- [3] ประชาชาติธุรกิจ. (2558). **9 เทรนด์ท่องเที่ยวโลกรับปี” 58 (ต๋อง) เปิดประสบการณ์แปลกใหม่**. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2558, จาก www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1420031155.
- [4] Matos, R. (2004). **Can Slow Tourism Bring New life to Alpine Regions?**. In K. Weirmair, and C. Mathies (Eds.), *The Tourism and Leisure Industry Shaping the Future*. USA: Routledge.
- [5] Jennings, G. R., Weiler, B. and Nickerson, N. (2006). “Mediating Meaning: Perspectives on Brokering Quality Tourism Experiences”. In **Quality Tourism Experiences**. Edited by: Jennings, G. R. 57–78. Burlington, MA: Elsevier.
- [6] Perreault, W.D., Dorden, D. K., and Dordon, W. R. (1979). “A Psychological Classification of Vacation Life-styles”, **Journal of Leisure Research**. 9, 208-24.
- [7] หนังสือพิมพ์คมชัดลึก. (2552). **ชุมชน”โคกพนมดี” คนก่อนประวัติศาสตร์ที่ อ.พนัสนิคม**. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2558, จาก www.komchadluek.net.
- [8] สำนักนายกรัฐมนตรี, กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงมหาดไทย. (2552). **วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดชลบุรี**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- [9] เทศบาลเมืองพนัสนิคม. (2559). **ข้อมูลทั่วไป**. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2558, จาก www.nmt.or.th/chonburi/phanatmuni/PublishingImages/welcome.aspx.
- [10] หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. (2558). **เทศบาลเมืองพนัสนิคมจัดงานไหว้พระจันทร์**. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2558, จาก www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9580000108910.

- [11] ประพิศ พงศ์มาศ ชูศิริ. (2534). ผลการวิเคราะห์โครงกระดูกที่แหล่งโบราณคดีโคกพนมดี จ.ชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2558, จาก www.sac.or.th/databases/physanth/app/works.php?id=16.
- [12] กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศิลปากร. (2542). วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาจังหวัดชลบุรี. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.